

Ανωνυμοποιημένο κείμενο

C-133/21 - 1

Υπόθεση C-133/21

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

Ημερομηνία καταθέσεως:

3 Μαρτίου 2021

Αιτούν δικαστήριο:

Εφετείο Αθηνών (Ελλάδα)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

9 Μαρτίου 2020

Εκκαλούντες:

VP

CX

RG

TR

κ.λπ.

Εφεσίβλητο:

Ελληνικό Δημόσιο

[σελ. 1 του πρωτοτύπου]

[OMISSIS]

Αριθμός 1650/2020

ΤΟ ΕΦΕΤΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

[OMISSIS]

EL

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 5 Μαρτίου 2019 για να δικάσει την υπόθεση μεταξύ:

ΤΩΝ ΚΑΛΟΥΝΤΩΝ-ΕΚΚΑΛΟΥΝΤΩΝ: 1) VP 2) CX 3) RG 4) TR κ.λπ.,
απάντων κατοίκων Αθηνών, [OMISSIS].

ΤΟΥ ΚΑΘΟΥ Η ΚΛΗΣΗ-ΕΦΕΣΙΒΛΗΤΟΥ: Ελληνικού Δημοσίου,
[OMISSIS] που κατοικοεδρεύει στην Αθήνα, [OMISSIS].

[OMISSIS]

[OMISSIS] [σελ. 4 του πρωτοτύπου] [OMISSIS]

[OMISSIS]

[Συνοπτική περιγραφή της διαδικασίας]

[OMISSIS]

[σελ. 5 του πρωτοτύπου]

Η ένδικη υπόθεση νόμιμα εισάγεται προς εκδίκαση ενώπιον του Δικαστηρίου τούτου, κατόπιν της από 30 Μαΐου 2018 κλήσης των καλούντων-εναγόντων-εκκαλούντων [OMISSIS].

[OMISSIS] [σελ. 6 του πρωτοτύπου] [OMISSIS] [σελ. 7 του πρωτοτύπου]
[OMISSIS] [σελ. 8 του πρωτοτύπου] [OMISSIS]

[OMISSIS] [σελ. 9 του πρωτοτύπου] [OMISSIS] [σελ. 10 του πρωτοτύπου]
[OMISSIS]

[παράθεση εθνικών δικονομικών διατάξεων και νομολογίας σχετικά με την ανααιρετική διαδικασία και τις συνέπειες της αναίρεσης δικαστικής απόφασης]

Στην προκειμένη περίπτωση με την από 10-06-2009 [OMISSIS] αγωγή, που είχαν ασκήσει ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, οι ενάγοντες και ήδη καλούντες-εκκαλούντες εξέθεσαν ότι προσλήφθηκαν από το εναγόμενο και ήδη εφεσίβλητο Ελληνικό Δημόσιο κατά τις αναφερόμενες ειδικότερα εκεί για έκαστο τούτων ημερομηνίες και απασχολούνταν έκτοτε, συνεχώς και αδιαλείπτως, μέχρι την άσκηση της αγωγής, ως καθαριστές σχολείων, της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αρχικά με διαδοχικές συμβάσεις ή σχέσεις εργασίας που το εναγόμενο κατά καταστρατήγηση δικαίου και καταχρηστικά χαρακτήριζε ως «μίσθωσης έργου», αν και υπέκρυπταν εξαρτημένη εργασία και μάλιστα αορίστου χρόνου, αφού κάλυπταν πάγιες και διαρκείς ανάγκες του, κατά τα λεπτομερώς στην αγωγή εκτιθέμενα, και στη συνέχεια από το Δεκέμβριο του 2006 και τον Ιανουάριο του 2007, κατά τις εκεί διακρίσεις, με συμβάσεις εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου, ειδικότερα δε ότι ύστερα από την υποβολή εκ μέρους των σχετικών αιτήσεων, κρίθηκε με τις 12 και 13/2005 [σελ. 11 του πρωτοτύπου] Πράξεις του Κεντρικού Υπηρεσιακού Συμβουλίου

[OMISSIS] Διοικητικού Προσωπικού του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και στη συνέχεια από το ΑΣΕΠ ότι συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις υπαγωγής τους στις διατάξεις του άρθρου 11 του ΠΔ 164/2004 και ότι, κατ' ακολουθίαν αυτών, κατατάχθηκαν στο εναγόμενο σε θέσεις εργασίας αορίστου χρόνου με τις 13233/Δ4/7.12.2006 και 2928/Δ4/10.1.2007 αποφάσεις του ΥΕΠΘ. Με βάση τα περιστατικά αυτά ζήτησαν [OMISSIS] να αναγνωρισθεί ότι το εναγόμενο υποχρεούται να καταβάλει σ' αυτούς τα αναφερόμενα αναλυτικά ποσά, ως οφειλόμενες για τα έτη 2001-2008 διαφορές αποδοχών συγκριτικά με τις νόμιμες αποδοχές για αντίστοιχους εργαζομένους της ειδικότητάς τους που εργάζονται στο εναγόμενο, συνυπολογιζομένου και του χρόνου εργασίας τους με συμβάσεις που χαρακτηρίζονταν ως μίσθωσης έργου, όπως οι αποδοχές αυτές καθορίζονται με τους ν. 2470/1997 και 3205/2003, οι διατάξεις των οποίων εφαρμόζονται και στο απασχολούμενο στο εναγόμενο προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου κ.λπ., κυρίως κατ' εφαρμογή των αρχών της ισότητας και της ίσης μεταχείρισης, που απορρέουν από τις εκεί παρατιθέμενες υπερνομοθετικής ισχύος και άλλες διατάξεις, άλλως με βάση τις διατάξεις των ως άνω νόμων περί ενιαίου μισθολογίου ως εκ της απασχόλησής τους στο εναγόμενο με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου, άλλως και επικουρικά κατά τις διατάξεις για τον αδικαιολόγητο πλουτισμό, οι οποίες (αποδοχές) παράνομα δεν χορηγούνταν και σ' αυτούς, κατά τα επίσης εκτιθέμενα στην αγωγή (α) για το διάστημα απασχόλησής τους με συμβάσεις χαρακτηριζόμενες ως «μίσθωσης έργου» με την αιτιολογία ακριβώς αυτή, ότι δηλ. η σχέση τους χαρακτηριζόταν κάθε φορά ως «μίσθωσης έργου» και (β) για το διάστημα από την κατάταξή τους σε θέσεις εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου και εξής με την αιτιολογία ότι ο χρόνος απασχόλησής τους με συμβάσεις χαρακτηριζόμενες ως «μίσθωσης [σελ. 12 του πρωτοτύπου] έργου» δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη για τη μισθολογική τους εξέλιξη, καθόσον η σχετική προϋπηρεσία δεν διανύθηκε υπό καθεστώς εξαρτημένης εργασίας.

Επί της ένδικης αυτής αγωγής το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών, [OMISSIS] εξέδωσε την εκκαλουμένη υπ' αριθ. 2198/2011 οριστική του απόφαση, με την οποία απέρριψε στο σύνολό της ως μη νόμιμη την αγωγή.

Κατά της πρωτόδικης οριστικής απόφασης αυτής άσκησαν έφεση όλοι οι ενάγοντες και ήδη καλούντες-εκκαλούντες, στρεφόμενοι με την από 11 Νοεμβρίου 2013 [έφεσή τους] [OMISSIS] κατά του εναγόμενου και ήδη εφεσίβλητου, για τους διαλαμβανόμενους σε αυτήν λόγους [OMISSIS] και [ζήτησαν] να γίνει δεκτή η έφεσή τους και να εξαφανιστεί η εκκαλουμένη απόφαση, ώστε να γίνει δεκτή η αγωγή τους στο σύνολό της.

Επί της εφέσεως αυτής εξεδόθη η υπ' αριθ. 1189/2016 απόφαση του Δικαστηρίου τούτου[·] το παρόν Δικαστήριο δίκασε κατ' αντιμωλία των διαδίκων, δέχθηκε τυπικά και κατ' ουσίαν την έφεση αυτή, εξαφάνισε την εκκαλούμενη απόφαση [OMISSIS], δέχτηκε εν μέρει την αγωγή [OMISSIS] και στη συνέχεια υποχρέωσε το εναγόμενο να καταβάλει και αναγνώρισε ότι υποχρεούται (το εναγόμενο) να καταβάλει στους εκκαλούντες ενάγοντες τα αναφερόμενα στην απόφαση του, λεπτομερώς, κατά περίπτωση, ποσά με το νόμιμο τόκο.

Κατά της ως άνω υπ' αριθ. 1189/2016 απόφασης του Εφετείου Αθηνών άσκησαν ενώπιον του Αρείου Πάγου: α) το μεν εναγόμενο-εφεσίβλητο την από 24-05-2016 αίτηση αναιρέσεως, β) οι δε ενάγοντες-εκκαλούντες την από 09-06-2016 αίτηση αναιρέσεως. Επί των ως άνω αιτήσεων αναιρέσεως εκδόθηκε [OMISSIS] η υπ' αριθ. 570/2018 απόφαση του Αρείου Πάγου, με την οποία, [OMISSIS] **[σελ. 13 του πρωτοτύπου]** [OMISSIS] αναιρέθηκε η υπ' αριθ. 1189/2016 απόφαση του Μονομελούς Εφετείου Αθηνών κατά το μέρος που επιδίκασε τις μη δικαιούμενες διαφορές αποδοχών για το πριν την κατάταξη των εναγόντων-εκκαλούντων σε οργανικές θέσεις χρονικό διάστημα [OMISSIS] και παρέπεμψε την υπόθεση για περαιτέρω εκδίκαση στο ίδιο δικαστήριο, [OMISSIS] **[σελ. 14 του πρωτοτύπου]** [OMISSIS]

[OMISSIS]

[περιγραφή της διαδικασίας και οριοθέτηση του αντικειμένου της νέας δίκης ενώπιον του Εφετείου]

[σελ. 15 του πρωτοτύπου]

[OMISSIS]

[κρίση επί του παραδεκτού]

[OMISSIS] **[σελ. 16 του πρωτοτύπου]** [OMISSIS]

[Κρίση επί της αοριστίας της αγωγής – η αγωγή κρίθηκε επαρκώς ορισμένη]

[σελ. 17 του πρωτοτύπου]

Περαιτέρω, με το Π.Δ. 164/2004, που άρχισε να ισχύει από την δημοσίευσή του στην ΕτΚ την 19-7-2004 και αφορά τους εργαζομένους με συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου στον δημόσιο τομέα, εξειδικεύθηκαν οι συνθήκες υπό τις οποίες οι συμβάσεις ή σχέσεις εργασίας ορισμένου χρόνου θεωρούνται διαδοχικές και χαρακτηρίζονται συμβάσεις ή σχέσεις αορίστου χρόνου προς επίτευξη του στόχου της Οδηγίας 1999/70/ΕΚ του Συμβουλίου της 28-6-1999 (που δημοσιεύθηκε την 10-7-1999 στην Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων) που είναι η αποτροπή της κατάχρησης σύναψης διαδοχικών συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου. Το ως άνω ΠΔ περιέλαβε και μεταβατικές διατάξεις, οι οποίες εξασφαλίζουν την επιβαλλόμενη προσαρμογή στην παραπάνω Οδηγία και προβλέπουν την υπό τις εκεί προϋποθέσεις μετατροπή των διαδοχικών συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου σε σύμβαση αορίστου χρόνου. Ειδικότερα, με το άρθρο 11 του ως άνω ΠΔ ορίζεται ότι 1) διαδοχικές συμβάσεις κατά την παρ. 1 του άρθρου 5 του παρόντος διατάγματος, οι οποίες έχουν συναφθεί πριν την έναρξη ισχύος του παρόντος και είναι ενεργείς έως την έναρξη ισχύος αυτού, συνιστούν εφ' εξής σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου, εφ' όσον συντρέχουν αθροιστικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις: α) συνολική χρονική διάρκεια διαδοχικών συμβάσεων τουλάχιστον 24 μηνών έως την έναρξη ισχύος του διατάγματος, ανεξαρτήτως αριθμού ανανεώσεων συμβάσεων ή τρεις

τουλάχιστον ανανεώσεις πέραν της αρχικής σύμβασης κατά την παρ. 1 του άρθρου 5 του παρόντος διατάγματος με συνολικό ελάχιστο χρόνο απασχόλησης 18 μηνών μέσα σε συνολικό χρονικό διάστημα 24 μηνών από την αρχική σύμβαση, β) ο συνολικός χρόνος υπηρεσίας του εδ. α να έχει πράγματι διανυθεί στον ίδιο φορέα, με την ίδια ή παρεμφερή ειδικότητα και με **[σελ. 18 του πρωτοτύπου]** τους ίδιους ή παρεμφερείς όρους εργασίας, όπως αναγράφεται στην αρχική σύμβαση, γ) το αντικείμενο της σύμβασης να αφορά σε δραστηριότητες, οι οποίες σχετίζονται ευθέως και αμέσως με πάγιες και διαρκείς ανάγκες του αντίστοιχου φορέα, όπως αυτές οριοθετούνται από το δημόσιο συμφέρον που υπηρετεί ο φορέας αυτός, δ) ο κατά τις προηγούμενες περιπτώσεις συνολικός χρόνος υπηρεσίας πρέπει να παρασχεθεί κατά πλήρες ή μειωμένο ωράριο εργασίας και σε καθήκοντα ίδια ή παρεμφερή με αυτά που αναγράφονται στην αρχική σύμβαση, η προϋπόθεση δε του εδ. α' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου πρέπει να συντρέχει κατά τον χρόνο λήξης της σύμβασης, 2) για τη διαπίστωση της συνδρομής των κατά την προηγούμενη παράγραφο προϋποθέσεων, ο εργαζόμενος υποβάλλει, εντός αποκλειστικής προθεσμίας 2 μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος, αίτηση προς τον οικείο φορέα, στην οποία αναφέρει τα στοιχεία, από τα οποία προκύπτει η συνδρομή των προϋποθέσεων αυτών, αρμόδιο δε όργανο να κρίνει αιτιολογημένα, εάν συντρέχουν, κατά περίπτωση, οι προϋποθέσεις της προηγούμενης παραγράφου, είναι το οικείο Υπηρεσιακό Συμβούλιο ή το διοικούν όργανο του οικείου νομικού προσώπου ή το όργανο που εξομοιώνεται με αυτό κατά την κείμενη νομοθεσία, 3) οι ως άνω κρίσεις των αρμοδίων οργάνων, θετικές ή αρνητικές, διαβιβάζονται αμέσως στο Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ), το οποίο αποφαιίνεται εντός τριών (3) μηνών από τη διαβίβαση σ' αυτό των σχετικών κρίσεων. Εξάλλου στο άρθρο 1 («Σύσταση θέσεων με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου») του Ν. 3320/2005 ορίζεται: «1. Το προσωπικό με σύμβαση ή σχέση εξαρτημένης εργασίας ορισμένου χρόνου ή σύμβαση έργου ή άλλη σχέση του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ο.Τ.Α. πρώτου και δεύτερου βαθμού, του οποίου οι, συμβάσεις συνιστούν συμβάσεις εργασίας αορίστου χρόνου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 11 του π.δ. 164/2004 κατατάσσεται σε υφιστάμενες κενές **[σελ. 19 του πρωτοτύπου]** οργανικές θέσεις με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου, ειδικότητας αντίστοιχης ή παρεμφερούς προς την ειδικότητα της σύμβασής του.

2. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομίας και Οικονομικών και του οικείου κατά περίπτωση Υπουργού, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, συνιστώνται οργανικές θέσεις προσωπικού με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου, προκειμένου να καλυφθούν, όπου απαιτείται, οι διαπιστωθείσες πάγιες και διαρκείς ανάγκες, κατ' εφαρμογή του Π.Δ. 164/2004.

3. Η κατάταξη του προσωπικού γίνεται με απόφαση του αρμόδιου για την πρόσληψη οργάνου, η οποία δεν δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. 4. Οι κατατασσόμενοι λαμβάνουν τις αποδοχές της θέσης τους από την ημερομηνία έκδοσης της πράξης κατάταξής τους. Ο χρόνος των συμβάσεων μίσθωσης έργου των κατατασσομένων, λογίζεται για όλες τις συνέπειες ότι έχει

διανυθεί με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου. 5. Για τους κατατασσόμενους ισχύει ο χρονικός περιορισμός της παρ. 2 του άρθρου 70 του Ν. 2683/1999 «Κύρωση του Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων ΝΠΔΔ και άλλες διατάξεις» για τη μετάταξη σε ανώτερη βαθμίδα, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 5 του άρθρου 12 του Ν. 3230/2004 (ΦΕΚ Α' 44). Ως ημερομηνία πρόσληψης, νοείται η ημερομηνία έκδοσης της πράξης κατάταξης». Οι διατάξεις του Ν. 2470/1997 επεκτάθηκαν στο προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου και ορισμένου χρόνου που απασχολείται στο Δημόσιο, Ν.Π.Δ.Δ. και Ο.Τ.Α., δυνάμει της υπ' αριθμ. 2026439/3480/0022/30.5-6.6.1997 ΚΥΑ (ΦΕΚ Β' 462), με έναρξη ισχύος από 1-1-1997. Περαιτέρω, με την ΚΥΑ αριθ. [OMISSIS] 2/7093/0022 («Επέκταση των διατάξεων του Ν. 3205/2003 στο προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού [σ ελ. 20 του πρωτοτύπου] δικαίου που απασχολείται στο Δημόσιο, Ν.Π.Δ.Δ. και Ο.Τ.Α.» - ΦΕΚ Β' 215/5.2.2004) ορίστηκε ότι: «1. Οι διατάξεις των άρθρων 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, του άρθρου 27 παρ. 2 και του άρθρου 28 του Ν. 3205/2003 (297/Α/23.12.2003) Μισθολογικές ρυθμίσεις λειτουργών και υπαλλήλων του Δημοσίου, Ν.Π.Δ.Δ. και Ο.Τ.Α., μονίμων στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων και αντιστοίχων της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού και Λιμενικού Σώματος και άλλες συναφείς διατάξεις επεκτείνονται και έχουν ανάλογη εφαρμογή στο προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου και ορισμένου χρόνου, που υπηρετεί στο Δημόσιο, Ν.Π.Δ.Δ. και Ο.Τ.Α.». Περαιτέρω, η Ολομέλεια του Αρείου Πάγου με την υπ' αριθμ. 16/2017 απόφασή της έκρινε ότι, κατ' εφαρμογήν των διατάξεων για την ένταξη των εργαζομένων σε κενή οργανική θέση (άρθρο 1 ν. 3320/2005), τα χρόνια υπηρεσίας με βάση φερόμενες ως συμβάσεις έργου ορισμένου χρόνου αναγνωρίζονται μεν μισθολογικά στο σύνολό τους, όμως μόνο από την κατάταξη και μετά. Για τον χρόνο πριν από την κατάταξη δικαιούνται «τις παροχές που δεν έλαβαν εξαιτίας του χαρακτηρισμού της απασχολήσεώς τους αυτής ως συμβάσεως μισθώσεως έργου» [OMISSIS].

Έτσι, αναφορικά με τον χρόνο πριν από την κατάταξή τους, με την προαναφερθείσα απόφαση της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου κρίθηκε ότι τέτοιες διαφορές αποδοχών δεν μπορούν να θεμελιωθούν στο άρθρο 1 του ν. 3320/2015. Όσον αφορά δε το ζήτημα της συμβατότητας του άρθρου 1 παρ. 4 εδ. α του Ν. 3320/2005 με την ρήτρα 4 της Οδηγίας 1999/70, ο Άρειος Πάγος στην ως άνω υπ' αριθμ. 570/2018 απόφασή του έκρινε ότι: «Η διάταξη αυτή του άρθρου 1 παρ. 4 εδ. α του Ν. 3320/2005 δεν αντιβαίνει στις ρυθμίσεις της Οδηγίας 1999/70, όπως αβασίμως ισχυρίζονται οι αναιρεσίβλητοι, και ειδικότερα στη ρήτρα 4 σημείο 1 αυτής με την οποία ορίζεται ότι «όσον αφορά τις συμβάσεις απασχόλησης, οι εργαζόμενοι ορισμένου χρόνου δεν πρέπει να [σελ. 21 του πρωτοτύπου] αντιμετωπίζονται δυσμενώς σε σχέση με τους αντίστοιχους εργαζόμενους αορίστου χρόνου μόνο επειδή έχουν σύμβαση ή σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου, εκτός αν αυτό δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους» και της οποίας (ρήτρας) μπορεί να γίνεται άμεση επίκληση ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, αφού αυτή είναι απαλλαγμένη αιρέσεων και αρκούντως ακριβής (ΔΕΚ της 15.4.2008 υπόθ. Impact C-268/06, ΔΕΚ της 22.12.2010 Inglesias Torres C-456/09). Και τούτο διότι κυρίως δεν συντρέχει στην προκειμένη

περίπτωση η απαιτούμενη από τη ρήτρα αυτή συγκρισιμότητα των επίμαχων συνθηκών απασχόλησης, για τη συνδρομή της οποίας λαμβάνεται υπόψη σύνολο παραγόντων, όπως η φύση της εργασίας, η κατάρτιση και οι όροι εργασίας, ώστε τα άτομα αυτά να μπορεί να θεωρηθεί ότι ευρίσκονται σε συγκρίσιμη κατάσταση με εργαζομένους με συμβάσεις εργασίας αορίστου χρόνου, υπό την έννοια ότι ασκούν πανομοιότυπη ή παρόμοια με αυτούς εργασία, αφού στην περίπτωση που η εργασία που πραγματοποίησε ο εργαζόμενος με συμβάσεις ορισμένου χρόνου δεν αντιστοιχεί στην εργασία των εργαζομένων με συμβάσεις αορίστου χρόνου δεν ευρίσκει έδαφος εφαρμογής η ρήτρα αυτή, δεδομένου ότι η διαφορετική μεταχείριση αφορά διαφορετικές καταστάσεις (ΔΕΚ της 14.9.2016 υπόθ. Diego Porras C-596/14, σκέψεις 40, 41, ΔΕΚ της 18.10.2012 υπόθ. Valenza C-302, 304/11, σκέψεις 42, 43). Για τη συνδρομή δε της ανωτέρω προϋπόθεσης της συγκρισιμότητας δεν αρκεί η αναφορά στη προσβαλλομένη απόφαση ότι η αμοιβή αυτών δεν ήταν αντίστοιχη με αυτή που ελάμβαναν συνάδελφοί τους που ανήκουν στο τακτικό προσωπικό του εναγομένου, μολονότι διέθεταν τα ίδια προσόντα και εργάζονταν υπό τις ίδιες συνθήκες, χωρίς την ειδική μνεία συγκεκριμένης κατηγορίας εργαζομένων με συμβάσεις εξαρτημένης εργασίας αορίστου [σελ. 22 του πρωτοτύπου] χρόνου και αναφορά των δραστηριοτήτων και καθηκόντων εκατέρας των δύο πλευρών για να ερευνηθεί εάν υπήρξε παραβίαση της ρήτρας αυτής ή όχι (ΑΠ 866/2015). Πολλώ δε μάλλον που στην κρινόμενη υπόθεση και κατά τις παραδοχές της προσβαλλομένης απόφασης οι ενάγοντες και ήδη αναιρεσίβλητοι προσελήφθησαν για να παρέχουν τις υπηρεσίες τους με διαδοχικές συμβάσεις μίσθωσης έργου δεκάμηνης διάρκειας για τον καθαρισμό των σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 113 παρ. 5 του Ν. 1892/1990 (ΦΕΚ Α 101) [όπως αυτή ίσχυε ως εκ του κρίσιμου χρόνου, πριν τη τροποποίησή της αρχικά με το άρθρο 35 παρ. 4 του Ν. 3577/2007 και στη συνέχεια με το άρθρο 36 του Ν. 3699/2008, ήτοι κατά τη διάρκεια της απασχόλησης των αναιρεσιβλήτων], στην οποία προβλεπόταν ρητά ότι ειδικά για τα σχολεία ο καθαρισμός των σχολείων της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης γίνεται (μόνο) από καθαρίστριες που εκτελούν το έργο αυτό με σύμβαση μίσθωσης έργου, η οποία συνάπτεται μεταξύ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και καθεμιάς από αυτές και καλύπτει ένα διδακτικό έτος και ότι συμβάσεις αυτές υπογράφονται από τον αντίστοιχο νομάρχη και από την κάθε καθαρίστρια και προβλέπουν αμοιβή ανά αίθουσα, το ετήσιο ύψος της οποίας προσδιορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομικών, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ενώ με το άρθρο 5 παρ. 15 του μεταγενέστερου Ν. 1894/1990 «Για την Ακαδημία Αθηνών και άλλες εκπαιδευτικές διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 110) ορίσθηκε ότι οι συμβάσεις των καθαριστριών των σχολείων υπογράφονται από τους προϊσταμένους των αντίστοιχων γραφείων εκπαίδευσης και όπου δεν υπάρχουν γραφεία εκπαίδευσης από τους προϊσταμένους των αντίστοιχων διευθύνσεων εκπαίδευσης. Επί πλέον στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί ότι η ανωτέρω νομοθετική επιλογή της κατάρτισης συμβάσεων μίσθωσης έργου ορισμένης διάρκειας για τον καθαρισμό των σχολείων, κατά το μέρος που [σελ. 23 του πρωτοτύπου] ανάγεται στο χρόνο μετά την παρέλευση του χρόνου προσαρμογής

της εσωτερικής νομοθεσίας στην Οδηγία 1999/70 (10 Ιουλίου 2002), δεν παρίσταται αυθαίρετη, αλλά δικαιολογείται από την ιδιαίτερη φύση των καθηκόντων για την εκτέλεση των οποίων έχουν συναφθεί οι συμβάσεις αυτές και στα εγγενή χαρακτηριστικά των συμβάσεων αυτών, κατά την έννοια της ρήτρας 5 σημείο 1 στοιχ. α της Οδηγίας [ΔΕΚ της 23.4.2009 υπόθ. Αγγελιδάκη C-378 - 380/07 σκέψη 96, ΔΕΚ (διάταξη) της 24.4.2009 υπόθ. Κούκου. C 519/08 σκέψη 45, ΔΕΚ της 26.1.2012 υπόθ. Kucuk C-586/2010 σκέψη 27 και 31, ΔΕΕ της 26.2.2015 υπόθ. Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου C-238/14 σκέψη 47], αφού οι υπηρεσίες αυτές, ως απαραίτητη δραστηριότητα κάλυψης πάγιων και διαρκών αναγκών για τη λειτουργία της εκπαίδευσης (καθαρισμός σχολικών κτηρίων), δεν επιβάλλει την πρόσληψη από το αναιρεσείον Ελληνικού Δημόσιο μόνιμου τακτικού προσωπικού με συμβάσεις εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου, αλλά μπορεί να επιτευχθεί εξίσου και με τη κατάρτιση συμβάσεων μίσθωσης έργου, είτε αυτές συνάπτονται με νομικά πρόσωπα (πχ εταιρείες καθαρισμού), είτε με φυσικά πρόσωπα. Και τούτο διότι η κατάρτιση ανανεουμένων διαδοχικών συμβάσεων εξαρτημένης εργασίας ή μίσθωσης έργου ορισμένης διάρκειας, έστω και αν αυτή λαμβάνει χώρα κατ' επανάληψη ή και μόνιμα, εφόσον τούτο δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους κατά την έννοια του άρθρου 5 σημείο 1 στοιχ. α της Οδηγίας, όπως στη προκειμένη περίπτωση, δεν εμπίπτει στο προστατευτικό πλαίσιο αυτής που αποσκοπεί στην αποτροπή της κατάχρησης που προκαλείται από τη χρησιμοποίηση διαδοχικών συμβάσεων ή εργασιακών σχέσεων ορισμένου χρόνου κατά την έννοια του άρθρου 1 σημείο 2 αυτής (πρβλ περίπτωση επί της οποίας έκρινε το ΔΕΚ της 26.1.2012 υπόθ. Kucuk, C-586/2010). Είναι άλλωστε [σελ. 24 του πρωτοτύπου] χαρακτηριστικό ότι και με τις διατάξεις του άρθρου 35 παρ. 4 του Ν. 3577/2007 και στη συνέχεια του άρθρου 36 του Ν. 3699/2008, με τις οποίες αντικαταστάθηκε η ως άνω διάταξη του άρθρου 113 παρ.5 του Ν. 1892/1990 και οι όποιες εκδόθηκαν σε χρόνο μετά την προσαρμογή της εσωτερικής νομοθεσίας στην Οδηγία 1999/70, ορίσθηκε και πάλι ότι ο καθαρισμός των σχολείων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης μπορεί να καλυφθεί με συμβάσεις μίσθωσης έργου, για τις περιπτώσεις που οι ανάγκες καθαρισμού δεν καλύπτονται από το προσωπικό που υπηρετεί σε οργανικές θέσεις [τοιαύτη προϋπόθεση δεν έθετε η διάταξη του άρθρου 113 παρ.5 του Ν. 1892/1990 υπό την ως άνω αρχική της διατύπωση, αυτή δε τέθηκε προφανώς μετά την σύσταση οργανικών θέσεων καθαριστριών σχολικών κτηρίων και την κατάταξη σε αυτές καθαριστριών, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι αναιρεσίβλητες, κατ' εφαρμογή του άρθρου 11 του Π.Δ/τος 164/2004], που συνάπτονται όχι μόνο με συνεργεία καθαρισμού, αλλά και με καθαριστές/καθαρίστριες. Αλλά και με πρόσφατες νομοθετικές ρυθμίσεις, μεταβατικού χαρακτήρα, όπως οι διατάξεις του άρθρου 167 του Ν. 4099/2012, όπως συμπληρώθηκε με το άρθρο 72 του Ν. 4369/2016 ή του άρθρου 81 του Ν. 4413/2016 (ΦΕΚ Α' 148) ορίσθηκε ότι οι ανάγκες καθαρισμού και φύλαξης δημοσίων υπηρεσιών γίνεται με συμβάσεις έργου ή μίσθωσης υπηρεσιών με φυσικά πρόσωπα που δεν απασχολούν προσωπικό και εργάζονταν ή εργάζονται αυτοπροσώπως με τη φύλαξη ή καθαριότητα των πιο πάνω υπηρεσιών ή απασχολούνταν σε εταιρείες στις οποίες είχε ανατεθεί ο εν λόγω καθαρισμός ή η φύλαξη. Τα ανωτέρω δεν διαφοροποιούνται από το ότι στην προκειμένη

περίπτωση εντάχθηκαν οι ενάγοντες και ήδη αναιρεσίβλητοι και για τον εφεξής χρόνο σε συσταθείσες οργανικές θέσεις με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου, κατ' εφαρμογή της μεταβατικού χαρακτήρα διάταξης του άρθρου 11 του Π.Δ/τος 164/2004 που εκδόθηκε σε εφαρμογή της Οδηγίας, διότι η διάταξη αυτή του άρθρου 11, παραπέμποντας για τη [σελ. 25 του πρωτοτύπου] εφαρμογή της στη διάταξη μόνο του άρθρου 5 παρ.1 αυτού που αφορά την απαγόρευση κατάρτισης διαδοχικών συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου και όχι και στη διάταξη του άρθρου 5 παρ.2 αυτού, που επιτρέπει την κατ' εξαίρεση κατάρτιση διαδοχικών συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, εφόσον τούτο δικαιολογείται για αντικειμενικούς λόγους, όπως προβλέπει άλλωστε η ρήτρα 5 σημείο 1 στοιχείο α της Οδηγίας και μάλιστα χωρίς η τελευταία να θέτει χρονικούς περιορισμούς, είναι στο σημείο αυτό ευνοϊκότερη της Οδηγίας για τους απασχολούμενους» (ΑΠ 570/2018).

Στην προκειμένη περίπτωση οι καλούντες-ενάγοντες-εκκαλούντες ζητούν να τους επιδικαστούν οι διαφορές αποδοχών όχι μόνο δυνάμει του άρθρου 1 του ν. 3320/2005, το οποίο δεν είναι νόμω βάσιμο όπως κρίθηκε και με τις ανωτέρω αποφάσεις του Αρείου Πάγου (ΟΛΑΠ 16/2017, ΑΠ 570/2018), αλλά και με την επάλληλη νομική βάση ότι [OMISSIS] στην πραγματικότητα απασχολούνται υπό συνθήκες εξηρημένης εργασίας (και όχι έργου) κατ' ορθό νομικό χαρακτηρισμό της έννομης σχέσης. Η αξίωσή τους για τις υπέρτερες αποδοχές προκύπτει ευθέως εκ του ν. 3205/2003 «Μισθολογικές ρυθμίσεις λειτουργών και υπαλλήλων του Δημοσίου, ΝΠΔΔ και ΟΤΑ [κλπ.]», διατάξεις οι οποίες επεκτάθηκαν νομίμως στους εργαζομένους με ιδιωτικού δικαίου συμβάσεις εργασίας με την ΚΥΑ [OMISSIS]2/7093/0022/2004. Περαιτέρω, σύμφωνα με την ρήτρα 4 της Οδηγίας 1999/70/ΕΚ «οι εργαζόμενοι ορισμένου χρόνου δεν επιτρέπεται εκ μόνου του λόγου ότι η σύμβασή τους είναι ορισμένου χρόνου, να αντιμετωπίζονται δυσμενώς σε σχέση με τους αντίστοιχους εργαζομένους αορίστου χρόνου». Η ρήτρα αυτή έχει ήδη ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο με το άρθρο 4 π.δ. 81/2003 και το άρθρο 4 π.δ. 164/2004, όσον αφορά τον δημόσιο τομέα, σύμφωνα με το οποίο «όσον αφορά στους όρους και στις [σελ. 26 του πρωτοτύπου] συνθήκες απασχόλησης, οι εργαζόμενοι ορισμένου χρόνου δεν επιτρέπεται, εκ μόνου του λόγου ότι η σύμβασή τους είναι ορισμένου χρόνου, να αντιμετωπίζονται δυσμενώς σε σχέση με τους αντίστοιχους εργαζόμενους αορίστου χρόνου». Σε αντίθεση με τη ρήτρα 5, που αφορά την αποτροπή των καταχρηστικής χρησιμοποίησης διαδοχικών συμβάσεων ορισμένου χρόνου, η ρήτρα 4, που αφορά την απαγόρευση διακρίσεων, είναι σαφής και ορισμένη και έχει άμεση εφαρμογή [αντί άλλων ΔΕΚ της 15ης Απριλίου 2008 C-268/06, Impact, σκ. 59 επ.]. Το ΔΕΕ μάλιστα παγίως τονίζει ότι η ρήτρα 4 είναι θεμελιώδης και πρέπει να ερμηνεύεται ευρέως και όχι συσταλτικά (βλ. και ΑΠ 1643/2017). Εργαζόμενοι κατά την έννοια της οδηγίας νοούνται τα πρόσωπα που έχουν σύμβαση ή σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου, ανεξαρτήτως του ειδικότερου χαρακτηρισμού της ως εργασίας ή έργου από τον εθνικό νομοθέτη [βλ. ΔΕΚ της 13ης Σεπτεμβρίου 2007 C-307/05, Del Cerro Alonso, σκ. 29], Εξ άλλου οι συνθήκες απασχόλησης στις οποίες αναφέρεται η ρήτρα 4 της οδηγίας αφορούν και την άνιση μισθολογική μεταχείριση (τις αποδοχές) των εργαζομένων με ορισμένου χρόνου συμβάσεις εργασίας, [βλ. ΔΕΕ αποφ. 13.9.2007 στην υποθ. C-307/05 - Del Cerro Alonso·

ΔΕΚ της 15ης Απριλίου 2008 C-268/06, Impact· ΔΕΕ αποφ. της 21.9.2016 στην υποθ. C-631/15 - Carlos Alvarez Santirso· αποφ. της 14.9.2016 στην υποθ. C-596/14 Ana de Diego Porras· αποφ. της 9ης Ιουλίου 2015 του ΔΕΕ στην υποθ. C-177/14 Regojo Dans σκ. 38 επ.· ΑΠ 1643/2017· ΑΠ 570/2018],

Συνεπώς, κάθε δυσμενής διάκριση των ορισμένου χρόνου εργαζομένων ως προς τις αποδοχές τους σε σχέση με εργαζόμενους αορίστου χρόνου με τα ίδια ή παρόμοια καθήκοντα προσκρούει κατ' αρχήν στην ρήτρα 4 της οδηγίας, όπως αυτή έχει ήδη ενσωματωθεί στο ελληνικό δίκαιο. Για να κριθεί όμως αν στην προκειμένη περίπτωση είναι εφαρμοστέα η ρήτρα 4 και να ερευνηθεί εάν υπήρξε παραβίαση της ρήτρας αυτής ή όχι, δεν αρκεί το γεγονός ότι η αμοιβή των εναγόντων δεν ήταν αντίστοιχη με αυτή που ελάμβαναν συνάδελφοί τους **[σελ. 27 του πρωτοτύπου]** που ανήκουν στο τακτικό προσωπικό του εναγομένου, μολονότι διέθεταν τα ίδια προσόντα και εργάζονταν υπό τις ίδιες συνθήκες, αλλά πρέπει να εξετάζεται ειδικώς η συγκεκριμένη κατηγορία εργαζομένων με συμβάσεις εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου, όπως και οι δραστηριότητες και τα καθήκοντα εκατέρας των δύο πλευρών (ΑΠ 570/2018).

Στην προκειμένη περίπτωση από όλα τα μετ' επικλήσεως προσκομισθέντα υπό των διαδίκων στο Δικαστήριο αυτό έγγραφα [OMISSIS] αποδείχτηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Οι ενάγοντες-καλούντες-εκκαλούντες εργάζονταν στον καθαρισμό σχολείων, ως καθαριστές/καθαρίστριες, καθαρίζοντας δηλαδή τις εγκαταστάσεις σχολείων. Η απασχόληση αυτή, όπως προκύπτει από την κοινή πείρα, δεν απαιτεί ούτε ιδιαίτερα τυπικά προσόντα, ούτε ιδιαίτερη εμπειρία. Το δε Ελληνικό Δημόσιο απασχολούσε κατά το επίδικο χρονικό διάστημα εργαζόμενους στην καθαριότητα με αορίστου χρόνου συμβάσεις εργασίας, ήτοι καθαριστές/καθαρίστριες, που καθάριζαν, όπως ακριβώς και οι ενάγοντες-καλούντες-εκκαλούντες, διάφορους χώρους εγκαταστάσεων και υπηρεσιών του Δημοσίου (υπουργεία, δημόσιες υπηρεσίες, γενικότερα κτιριακά συγκροτήματα που συγκεντρώνουν μεγάλο αριθμό προσώπων που τα **[σελ. 28 του πρωτοτύπου]** χρησιμοποιούν ταυτόχρονα καθημερινά). Δυνάμει δε της ΚΥΑ 2/7093/0022 οι απασχολούμενοι στην καθαριότητα ως καθαριστές/καθαρίστριες στο Ελληνικό Δημόσιο με ιδιωτικού δικαίου συμβάσεις αορίστου χρόνου έπρεπε να κατά το επίδικο χρονικό διάστημα να λαμβάνουν τις αποδοχές του ν. 3205/2002, ο οποίος ετύγγανε γενικώς εφαρμογής για το προσωπικό του Ελληνικού Δημοσίου, χωρίς να ενδιαφέρει ειδικότερα το είδος του κτιρίου στο οποίο απασχολούνταν. Και ναι μεν, όπως έκρινε ο Άρειος Πάγος στην υπ' αριθμ. 570/2018 απόφασή του, οι εργαζόμενοι στον καθαρισμό σχολείων μπορούσαν να απασχοληθούν με συμβάσεις έργου [OMISSIS], χωρίς να υπόκεινται δηλαδή στο διευθυντικό δικαίωμα του εργοδότη-Ελληνικού Δημοσίου, και αυτό ουδόλως αντίκειται σε κάποια διάταξη του εθνικού ή του ευρωπαϊκού δικαίου. Όμως στην προκειμένη περίπτωση οι καλούντες-ενάγοντες-εκκαλούντες εργάζονταν υπό συνθήκες εξηρημένης εργασίας, υποκείμενοι δηλαδή στο διευθυντικό δικαίωμα του εργοδότη τους (Ελληνικού Δημοσίου), οι εκπρόσωποι του οποίου καθόριζαν τον τόπο, χρόνο και τρόπο παροχής της εργασίας τους. Οι δε σχετικές εντολές που έδιναν αυτοί ήταν δεσμευτικές για τους καλούντες-ενάγοντες-εκκαλούντες. Συνακόλουθα οι

καλούντες-ενάγοντες-εκκαλούντες στην προκειμένη περίπτωση δεν απασχολούνται στην πραγματικότητα με συμβάσεις έργου αλλά με σύμβαση εξηρημένης εργασίας και υπάγονταν, ως εκ τούτου, στην έννοια του εργαζομένου με την έννοια της ρήτρας 1 της Οδηγίας 1999/70. Για τον λόγο αυτό από την δυσμενή διακριτική μεταχείρισή τους ως προς της αποδοχές που αυτοί ελάμβαναν, καθώς δεν καταβάλλονταν σε αυτούς οι αποδοχές [που] προβλέπει η ΚΥΑ 2/7093/0022 και ο ν. 3205/2002 για τους εργαζόμενους στο Δημόσιο με ιδιωτικού δικαίου συμβάσεις εργασίας αορίστου χρόνου, τίθεται ζήτημα εφαρμογής της ρήτρας 4 της Οδηγίας 1999/70/EK, η οποία έχει άμεση εφαρμογή, εφ' όσον δεν συντρέχει κανένας αντικειμενικός λόγος, που να [σελ. 29 του πρωτοτύπου] δικαιολογεί την διακριτική αυτή μεταχείριση. Σχετικά με το ζήτημα αυτό, της ύπαρξης αντικειμενικού λόγου, ο Άρειος Πάγος, με πρόσφατες αποφάσεις του (αντί άλλων ΑΠ 373/2018), έκρινε ότι η διαφορετική μεταχείριση των εργαζομένων με ορισμένου χρόνου συμβάσεις μέχρι την κατάταξή τους κατ' εφαρμογήν των διατάξεων του άρθρου 11 πδ. 164/2004 και του άρθρου 1 ν. 3320/2005, δικαιολογείται επειδή αυτοί «εν γνώσει παρείχαν εργασία για την κάλυψη παγίων αναγκών», χωρίς όμως αναφορά ευθέως στην διάταξη της ρήτρας 4 της Οδηγίας 1999/70 (παρά μόνο στην διάταξη του άρθρου 4 του πδ 164/2004). Τίθεται συνεπώς ευλόγως το ζήτημα αν η περίπτωση αυτή αποτελεί αντικειμενικό λόγο που δικαιολογεί την μη εφαρμογή της απαγόρευσης διακρίσεων που προβλέπεται στην ρήτρα 4 της Οδηγίας 1999/70.

[OMISSIS]

[επισημάνσεις σχετικά με τη διαδικασία του άρθρου 267 ΣΛΕΕ]

Κατόπιν των ανωτέρω το παρόν Δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει να αναβληθεί η έκδοση οριστικής απόφασης κατά παραδοχή και του σχετικού αιτήματος των καλούντων-εκκαλούντων και να απευθυνθεί προς το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με το άρθρο 267 της ΣΛΕΕ, με προδικαστικό ερώτημα που διατυπώνεται στο διατακτικό. [OMISSIS] [σελ. 30 του πρωτοτύπου] [OMISSIS]

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

[OMISSIS]

Απευθύνει προς το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Είναι σύμφωνη με την ρήτρα 4 της Οδηγίας 1999/70/EK ρύθμιση της εθνικής νομοθεσίας, όπως [η] επίδικη, η οποία επιβάλλει την διακριτική μισθολογική μεταχείριση σε βάρος εργαζομένων με ορισμένου χρόνου συμβάσεις, κατά την έννοια της ρήτρας 1 της Οδηγίας 1999/70/EK, σε σχέση με τον συγκρίσιμο εργαζόμενο αορίστου χρόνου, με μοναδικό κριτήριο διαφοροποιήσεως ότι η σύμβασή τους χαρακτηρίζεται από τον εργοδότη ή τον νόμο ως σύμβαση έργου ορισμένου χρόνου;

Ιδίως, είναι σύμφωνη με την ρήτρα 4 της Οδηγίας 1999/70/ΕΚ ρύθμιση της εθνικής νομοθεσίας, σύμφωνα με την οποία δικαιολογείται η διακριτική μισθολογική μεταχείριση εργαζομένων επειδή παρείχαν την εργασία τους με ορισμένου χρόνου συμβάσεις, εν γνώσει ότι καλύπτουν πάγιες και διαρκείς ανάγκες του εργοδότη[;]»

[OMISSIS] [σελ. 31 του πρωτοτύπου] [OMISSIS]

[OMISSIS]

Κρίθηκε, αποφασίστηκε και δημοσιεύθηκε στην Αθήνα στις 9 Μαρτίου 2020 [OMISSIS].

[OMISSIS]